

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

05 אוגוסט 2024
א' אב תשפ"ד

היום נדרשים תלמידי ישיבות חרדים להתייצב בלשכות הגיוס – מה הלאה?

עו"ד שלומית רביצקי טור-פז, ד"ר ערן שמיר-בורר, עו"ד מירית לביא

אז מה קורה היום?

היום, יום ב', 5 באוגוסט 2024, ראש חודש אב, מחר, יום ג', 6 באוגוסט 2024, נדרשים להתייצב בלשכות הגיוס 1,000 תלמידי ישיבות חרדים, שקיבלו לפני שבועיים (21 ביולי 2024) צו אישי המחייב את התייצבותם לשם "השלמת הליכי צו ראשון".

לשם מה זומנו תלמידי הישיבות ללשכת הגיוס?

חוק שירות ביטחון והתקנות מכוחו קובעים כי על מיועד לשירות ביטחון (מלש"ב) להתייצב בלשכת הגיוס לשם רישום ודיווח פרטים אישיים, בדיקות רפואיות ובדיקות התאמה לתפקידים, קבלת חיסונים ומתן אמצעי זיהוי (טביעות אצבעות וצילומי שיניים). החובה להתייצב יכולה להיווצר או לפי צו זימון אישי המגיע למלש"ב מסוים עם שמו ומספר תעודת הזהות שלו או לפי צו כללי של ה"פוקד" (קציני צה"ל שמונו על-ידי שר הביטחון) המיועד מי שנולד באותה תקופה בשנה. החובה להתייצב חלה גם על הזמנות חוזרות ועל בדיקות חוזרות, ככל שנדרש.

הצעירים החרדים שנקראו להתייצב בלשכות הגיוס לא עברו בדיקות רפואיות ואבחון פסיכוטכני לצבא כמקובל, לא עברו את "יום המאה" (יום מבחנים) ולא קיבלו "מנילה" (שאלון העדפות) המאפשרים לבחון ולבחור מקצועות צבאיים. הם גם לא ניגשו ל"ימי סירות" ול"גיבושים". רובם הגיעו ללשכת הגיוס רק לצורך "דחיית שירות" מטעמי "תורתו אומנותו". לכן, קריאת ההתייצבות להיום היא לשם השלמת המבדקים הדרושים לצורך תהליכי איתור, מיון ושיבוץ למקצועות צבאיים. צה"ל התכוון לשם כך בהסדרים מותאמים לקליטת חרדים, תוך שהוא שולח את הצווים בדואר ובהודעות מותאמות לטלפונים חרדיים "כשרים", מאייש את צוות הקליטה של בני הישיבות החרדים בגברים בלבד, ומתאים את אמצעי הפנייה, לשון הפנייה ותוכן ההסברה לקהל זה.

תורתו אומנותו?

עד לאחרונה היו תלמידי הישיבות מצויים תחת הסדר "תורתו אומנותו" שאיפשר למי שלומד בישיבה חרדית לא להתגייס לצבא. בני הישיבות היו נקראים ללשכות הגיוס, אולם לא במטרה לעבור רישום ובדיקות, אלא כדי לקבל "דחיית שירות" משנה לשנה, אשר בגיל 26 הפכה לפטור קבוע משירות. אלה מהצעירים החרדים שכן התגייסו עשו זאת באופן וולונטרי מבחירה אישית (כ-9% מבוגרי החינוך החרדי התגייסו בשנים האחרונות וולונטרית, כ-70% מהם לאחר שכבר לא הגדירו עצמם חרדים כבר בשעת הגיוס). מצב זה השתנה עם פקיעתו של פרק הפטור בחוק שירות בטחון בסוף יוני 2023. מאותה עת, כפי שקבע בג"ץ בהחלטתו, אין מקור חוקי להבחנה בין בני הישיבות לבני גילם המחויבים בגיוס וצה"ל נדרש להוציא צווי התייצבות גם לצעירים החרדים.

אמיר אלשטיין
יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

יו"ר של כבוד

יוחנן פלסנר

נשיא

ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון
אלי גרונר
פרופ' ורד וניצקי-סרוסי
ד"ר חן ליכטנשטיין
מזל מועלם
גרגיר לשעבר שלי מרידור
פרופ' פאדיה נאסר אבו-אלהיג'א
עו"ד אבי פושר
ד"ר מיכל צור
יוסי קוצ'יק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר
השופטת רוזלי סילברמן אבלה, קנדה
אן אפלבוואם, ארה"ב
פרופ' ורנון בוגדנוב, בריטניה
השופטת דורית ביניש, ישראל
השופט סטיבן בריי, ארה"ב
ד"ר ג'וזף ג'וזפה, גרמניה
פרופ' משה הלברטל, ישראל
פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב
פרופ' רוברט מנוקין, ארה"ב
פרופ' כריסטוף מרקוסיץ, גרמניה
ד"ר שרון נריאן, ארה"ב
השופט אברהם סופר, ארה"ב
ברט טפנס, ארה"ב
פרופ' ארווין קוטלר, קנדה
פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב
פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב
פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבות, מחקר
פרופ' קרנית פלוג, מחקר
ד"ר ישי ג'סי [ג'סי] פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' איתי אטר
פרופ' תמר הרמן
פרופ' נתן זוסמן [אורח]
פרופ' עמית כהן
מר תומר לוטן [אורח]
פרופ' יותם מרגלית
פרופ' דניאל סטעמן
פרופ' בני פורת
פרופ' מרדכי קרמניצר
פרופ' גדעון רהט
ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק ברמון
מוזכיר המדינה ג'ורג' שולץ (1920-2021)

כמה צווים שלח הצבא?

עד כה נשלחו 1,000 צווים ראשוניים, מתוך 3,000 צווים שהצבא פרסם כי בכוונתו לשלוח בחודש-חודשיים הקרובים. אלה מתווספים לחומרי הסברה שמפרסם הצבא ולכנסי הסברה שעורך הצבא, במטרה להביא צעירים חרדים נוספים לגיוס וולונטרי. בתום תקופה זו יצטרך הצבא לבחון אם הוא מצליח לגייס מספיק חרדים בדרך זו, או שעליו להגדיל מאד את כמות הצווים שישלח, כדי להגיע ליעד שסימן לעצמו - 4,800 חיילים חרדים חדשים בשנת הגיוס 2024 (יולי 24 עד יוני 25). יצוין, כי בבג"ץ הגיוס נכתב במפורש כי מדובר ביעד התחלתי בלבד וכי מערכת הביטחון התחייבה להתאמץ להגדילו עוד בשנה זו.

למה לא נשלחו צווים למעל 90,000 הצעירים החרדים שהם מלש"בים וחייבי גיוס?

4,800 הוא מספר החיילים החרדים שלהערכת הצבא יש לו יכולת לקלוט בשנת הגיוס הנוכחית לשורותיו (1,800 המתגייסים לפי ספירת הצבא בכל שנה ועוד 3,000 חיילים חדשים) ולא להחל לקרוא כעת. מספר זה הוא רק כ-5% מתוך כ-91,500 הבחורים החרדים חייבי הגיוס בשנת הגיוס הנוכחית, בהם כ-63,000 בני ישיבות שהפסיקו לקבל דחיית שירות ופטור עם פקיעת פרק הפטור בחוק. לאלה נוספים עוד כ-14,000 בחורים בני המחזור של שנת הגיוס החולפת (יוני 2023 - יוני 2024) ועוד כ-14,500 בחורים מן המחזור החדש שהגיעו או שיגיעו לגיל 18 עד לתום שנת הגיוס הנוכחית (יוני 2025).

על הצבא נמתחה ביקורת על כי לא שלח צווי גיוס לכל חייבי הגיוס, אפילו אם הוא מבקש לקלוט אותם בהדרגתיות. [פסק הדין](#) של בג"ץ מיום 25 ביוני 2024 קבע מפורשות כי על הצבא להפעיל את סמכותו בעניין הגיוס לאור עיקרון השוויון, בהתאם לאתגרים הביטחוניים וצורכי כוח האדם של צה"ל ולכללי המשפט המינהלי.

הדבר חשוב במיוחד משום שעל פי סעיף 20 לחוק שירות ביטחון, אם לא יקרא הצבא לחייבי הגיוס להתייצב במועד כלשהו בתוך פרק זמן של שנתיים, לא יוכל לקרוא להם עוד או שיידרש לקזז להם חלק מחודשי השירות בגין האיחור. אמנם, בג"ץ [בהחלטתו](#) מיום 26 בפברואר 2024, הקפיא את כל המועדים הנובעים מן החוק ב-18 חודשים ובכך "קנה" לצבא זמן נוסף לקריאת המלש"בים החרדים. כמו כן, בהתאם לסעיף 38 לחוק שירות ביטחון מי שפגה דחיית השירות שלו מחויב בהתייצבות מיידית גם ללא שנשלח אליו צו רוב הצעירים החרדים אכן החזיקו בדחיית שירות שכזו. ואף על פי כן, נכון היה שהצבא יבהיר את דרישת הגיוס שלו מקבוצה זו ולא יניח את שאלת הסטטוס שלה לפרשנות.

למה דווקא עכשיו?

ב-7 באוקטובר נפל דבר בישראל, הנטל הביטחוני גבר והאוכלוסייה המשרתת אינה יכולה עוד לשאת בנטל לבדה. בנוסף, בחודש יוני 2023 פקע כאמור פרק הפטור בחוק הגיוס, ומאותה שעה חלה חובת הגיוס על כולם בשווה.

הצורך המבצעי גדול מאד ועומד היום על פי ההערכות על בין 10,000 ל-20,000 חיילים לוחמים ותומכי לחימה. לכן מזמן הצבא חיילי מילואים לתקופות שירות של חודשים ארוכים, מבקש להאריך את משך שירות הסדיר והמילואים בחוק, קוטע באמצע את שנתם של חלק ממתנדבי שנות השירות,

תלמידי המכינות ושיבות ההסדר הציוניות, ומחזיר לשורותיו אנשים שהשתחררו ממילואים זה מכבר.

לפיכך, הצבא אינו יכול להסתפק במספר הראשוני של 4,800 חיילים ועליו לעשות מאמץ גדול להגדיל את יכולת הקליטה שלו עוד בשנת הגיוס 24 כפי שכבר הצהיר בבית המשפט שבדעתו לעשות, ובוודאי בזו שלאחריה (הצהרת הצבא שגם בשנת הגיוס 2025 הוא יסתפק ביעד של 4,800 חיילים חרדים אינה עולה בקנה אחד עם התחייבות זו). לו היה הצבא שולח מיידית צווי גיוס לכל ציבור חייבי הגיוס, היה בכך מענה נכון יותר לאתגרי השוויון והביטחון.

כיצד בחר הצבא למי לשלוח צוויים?

צה"ל פרסם כי בכוונתו לגייס 3,000 חיילים חרדים חדשים בחלוקה יחסית, בין גילי 18-25, באופן הבא:

50% בגילי 18-21 (כ-4% מן הקבוצה, כולל מחזור הגיוס החדש של בני ה-18)

40% בגילי 22-23 (כ-5% מן הקבוצה)

10% בגילי 24-25 (כ-3% מן הקבוצה)

15% נשואים.

החשיבות בגיוס צעירים דווקא היא גדולה, שכן רק אלה יוכלו לענות על צורכי צה"ל בלוחמים אשר משרתים רחוק מן הבית מבלי להכביד על הצבא בתשלומי משפחות יקרים. הגברים החרדים מתחננים בממוצע בגיל 23 ובגיל 24 הופכים להורים, ולכן חשוב הגיוס של מי שטרם הגיעו לגילאים אלה.

עוד פרסם צה"ל, כי בכוונתו לשלוח את הצוויים דווקא לבני ישיבות אשר עובדים בעבודה מדווחת לאורך תקופה משמעותית או שנסעו לחו"ל במהלך הלימודים בישיבה, ולא נכחו בשתי ביקורות לפחות של משרד החינוך בישיבה בה הם לומדים. הצבא מניח כי יהיה קל יותר לגייס אוכלוסיות אלה מכיוון שהן מגלות מחויבות נמוכה יותר ללימודיהם, בכך שיצאו לעבוד בניגוד לתנאי של הסדר תורתו אומנותו, שהתיר רק לבחורים נשואים מעל לגיל 22 לעבוד, וגם זאת רק לאחר שעות הלימודים. (על היקף התופעה, ראו [גורדון](#), המכון הישראלי לדמוקרטיה).

הכרעה זו עומדת בסתירה לפסק הדין בבג"ץ, בו נאמר כי על צה"ל להפעיל את שיקול דעת "באופן אשר מקיים את עיקרון השוויון", כאשר "אכיפה סלקטיבית פסולה...[ו]מגלמת פגיעה קשה בשלטון החוק". יתר על כן "חומרתה של האכיפה הסלקטיבית מתעצמת כאשר מדובר באכיפת חובת הגיוס על הפרט: חובה משמעותה הגבלה משמעותית על זכויות היסוד שלו ואשר עשויה לחייבו להעמיד בסכנה את חייו ואת שלמות גופו, בהגנה על ביטחון המדינה". המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, ד"ר גיל לימון, הפנה בשבוע שעבר אל מערכת הביטחון [מכתב](#) ברוח זו. עוד הוא דרש כי מערכת הביטחון תקיים בשבועות הקרובים עבודת מטה לקביעת תבחינים מעודכנים לגיוס בני הישיבות לקראת המשך שנת הגיוס, תוך התחשבות, בין היתר, בעיקרון השוויון גם בתוך קבוצת בני הישיבות המיועדים לשירות ביטחון.

מה דינם של עשרות אלפי החרדים שלא קיבלו צוים?

למעשה, גם אלה נדרשים להתייצב מיידית בלשכת הגיוס לטובת רישום, בדיקות וגיוס, על אף שלא קיבלו צו אישי. זאת לפי סעיף 38 לחוק שירות ביטחון הקובע שעל מי שקיבל דחיית שירות ולא נקרא להתייצב במועד אחר, להתייצב בתום תקופת הדחיה. גם אלו מבין תלמידי הישיבות שהספיקו לקבל את דחיית השירות האחרונה שלהם במהלך יוני 2023, רגע לפני פקיעת החוק, הרי שזו כבר פקעה ביוני 2024. לכן, המצב המשפטי הוא שכל בן ישיבה שהסתיימה דחיית השירות שלו אמור היה להתייצב בלשכת הגיוס, ואם לא עשה כן הרי הוא מפר חוק.

חריגים לכלל זה הם אלה מבני המחזור החדש שיצא מן "הישיבות הקטנות" (המקבילות לגיל תיכון) שלא היה באפשרותם לבקש ולפיכך גם לא קיבלו דחיית שירות. לגבי אלה, כיוון שאין לגביהם "צו פוקד כללי" בתוקף, שקובע מועדים להתייצבות גם של מי שלא קיבל צו אישי, הרי שעד שלא יקבלו צו התייצבות אישי, או עד שלא יפורסם צו פוקד כללי החל עליהם, נראה שאין לגביהם חובת התייצבות. יצוין, כי כנוהל שבשגרה, מפורסם "צו פוקד כללי" פעם או פעמיים בשנה ("צו שירות ביטחון (התייצבות לרישום, לבדיקות ולשירות ביטחון)") שעל פיו מי שלא קיבל צו התייצבות אישי עד תאריך נתון, ונולד בין תאריכים נתונים, נקרא להתייצב בלשכת הגיוס בתאריך קבוע. במהלך שני העשורים האחרונים פורסמו ברשומות 30 צווי ביטחון כאלה באופן שביקש להקיף את כלל הנולדים במהלך השנים. באופן מפתיע, צו הפוקד הכללי האחרון שיצא היה בשנת 2021 וחייב התייצבות לרישום ולבדיקות של מי שנולד עד ל-22 במרץ 2004, כך שהיה בן 18 במרץ 2022. מאז לא הוארך צו הפוקד, ועל צה"ל לפרסם צו עדכני בהקדם.

יתייצבו או לא יתייצבו?

הצעיר החרדי נמצא בבעיה. מצד אחד חלה עליו חובת גיוס והחוק מחייב אותו להתייצב בלשכת הגיוס ככל צעיר ישראלי אחר החייב בגיוס, ומצד שני מנהיגי הציבור שלו קוראים לו לסרב ולהימנע מלהתייצב. אם לא יתייצב הוא עובר על הדין ויהיה כפוף לצעדים מנהליים ומשפטיים שונים שניתן לנקוט נגד מי שמשותמטים מחובת התייצבות לרישום ולבדיקות. בנוסף, וכבר מאפריל 2024 הופסקה התמיכה לישיבה בגינו בשל פקיעת הסדר דחיית השירות ומשום שלא שירת בצבא או קיבל פטור, וייתכן שעוד צפויות לו סנקציות כלכליות נוספות. מנגד, אם יתייצב, הוא עלול להיות חשוף לגינוי חברתי-קהילתי, לפגיעה במעמד משפחתו או שידוכו ולהפגנות ולפשקווילים נגדו. עוצמתה של הדילמה תלויה גם בבחירותיו הרחנניות של הצעיר החרדי ובשאלה לאיזו קהילה הוא משתייך ומאיזה מוסדות בגר. ישנם צעירים שעל אף שהם רשומים בישיבות, בחירותיהם ואורח חייהם כבר אינם חרדיים לחלוטין ואלה עשויים להתייצב ביתר קלות. גם המשתייכים לקבוצות מודרניות יותר בתוך החברה החרדית עשויים לרצות בשילוב בין לימוד בישיבה לשירות בצבא, וכך גם צעירים חרדים שאבותיהם עוד שירתו בצבא. ההערכה היא כי פחות מרבע ואולי אף אחוזים בודדים בלבד מן הצעירים החרדים שנקראו יתייצבו, מה שיחייב את הצבא לשלוח הרבה יותר צוים ממספר המגויסים שהוא מצפה להם.

מה יקרה למי שלא יתייצב?

על פי נוהל אגף כוח אדם בצה"ל בנושא זה, מלש"ב שלא התייצב לרישום הראשוני או לאחת הבדיקות יקבל הזמנה נוספת להתייצבות, ואם לא התייצב שוב, יקבל התראה עם מועד חדש. אם לא התייצב המלש"ב גם למועד השלישי, פתוחות בפני הצבא מספר אפשרויות פעולה, בדירוג או במקביל. ציון כי כיון שהמלש"בים החרדים כבר החלו את תהליך "צו ראשון" בדחיית שירותם, יתכן כי ניתן לקבוע לגביהם הליך מזורז.

(אמצעי האכיפה שלהלן הם לעניין אי-התייצבות לבדיקות ורישום. משתמטים מן הגיוס עצמו כפופים לכללי ואמצעי אכיפה שונים):

א. **מעצר והבאה כפויה ללשכת הגיוס**: ניתן להוציא פקודת מעצר למלש"ב ולעוצרו למשך 48 שעות במהלכן יובא ללשכת הגיוס או ישוחרר בערבות תוך התחייבות להתייצב. בריחה או אי-ציות להתחייבות במהלך המעצר תביא לפקודת מעצר נוספת ללא אפשרות שחרור בערבות. נוהל יחידת מיטב (בקו"ם) בנושא "טיפול במועמדים לשירות ביטחון שלא התייצבו להליכים" קובע שלפני הוצאת פקודת מעצר ייעשו ארבעה מאמצים לזימון, כולל באמצעות הטלפון.

ב. **שליחת צו גיוס לשירות סדיר ללא רישום ובדיקות**: לצבא ישנה אפשרות לזמן מלש"ב שאינו מתייצב לאחר מספר קריאות לשירות סדיר, תוך דילוג על הליכי המיון והקליטה בבקו"ם. זאת בהתאם לסעיפים 12 ו-13 לחוק שירות ביטחון ובאישור ראש מנהל גיוס, ובתנאי שנעשה מאמץ לאתר גם טלפונית, מול קרובי משפחה ומאגרים ציבוריים כגון ביטוח לאומי ובביקור בית. נהלי לשכת הגיוס קובעים כי הוצאה של "צו 12" שכזה תיעשה 30 יום לאחר הוצאת פקודת מעצר. אם יצא "צו 12", יעוכב המלש"ב ביציאה מן הארץ (וכן יזומן שוב לבדיקות בחודשים שלפני תאריך גיוסו).

ג. **הכרזה כעבריין נמלט**: מפקד לשכת הגיוס יוכל לבקש מן המשטרה להכריז עליו כ"עבריין נמלט" ובכך לשלול ממנו זכאות לקבלת דרכון במשרד הפנים. פרקטיקה זו לא מקובלת כמדיניות מעשית כיום.

ד. **עיכוב יציאה מן הארץ**: סעיף 43 לחוק שירות ביטחון מונע מכל מלש"ב לצאת מן הארץ בלא אישור שר הביטחון ונציגיו. בפועל פוטר משרד הביטחון מחובה זו כל עוד לא מדובר בשהות בחו"ל בתאריך שבו נדרשה התייצבות. לעומת זאת, ביחס למלש"בים "מנותקי קשר" שאינם עונים לצווי התייצבות מופעל "נוהל 16" ל"ביקורת גבולות – רישום וטיפול במוכללי צה"ל", על פיו אחת לשבוע מתעדכנים שמות המשתמטים ומנותקי הקשר במערכות הרישום שבמעברי הגבול בישראל ויציאתם מן הארץ מעוכבת. משטרת הגבולות יכולה להפנות את המלש"ב למשטרה צבאית לצורך מעצר ונציגי הצבא עשויים במקרים מסוימים להתיר את היציאה לזמן מוגבל בתנאי שיחתום המלש"ב על מסמכים שיידרשו.

ה. **העמדה לדין פלילי בבית משפט אזרחי**: סעיף 46 לחוק שירות ביטחון מאפשר להעמיד לדין אזרחי את מי שלא מילא חובה המוטלת עליו בחוק זה, לרבות התייצבות לרישום ולבדיקות. העונש שנקבע לעבירה זו הוא מאסר שנתיים, ובמידה ומזוהה כוונת השתמטות משירות ביטחון – חמש שנים. בפועל, העמדה שכזו לדין אינה נוהגת, אולם היא קיימת בספר החוקים וניתנת לכאורה להפעלה עתידית.

האם אפשר להפעיל כלפי חרדים כללים שלא נוהגים היום כלפי משתמטים אחרים מגיוס?

מדיניות האכיפה צריכה להיות שוויונית. יחד עם זאת, עם השתנותן הדרמטית של נסיבות החיים עשויה להשתנות גם מדיניות האכיפה כלפי כולם, מתוך הבנה כי המדיניות הישנה אינה מסייעת עוד לקיום החוק. כך לדוגמא, בהחלט ניתן להצדיק פער במדיניות אכיפה בין מציאות שבה ישנם עשרות או מאות בודדות של מלש"בים שאינם מתייצבים לאחר קריאה שלישית, לבין מציאות בה ישנם עשרות אלפים במעמד זה. לכן ישנה הצדקה להחמיר את צעדי האכיפה נגד מלש"בים כיום, כאשר היקף מפרי החובה גדל מאד.

יתר על כן, השתמטות מגיוס בשעת מלחמה חמורה מאשר בזמני שגרה, כפי שקבע בית הדין הצבאי באחרונה: "עבירה של העדר מהשירות הצבאי מקבלת נופך שונה, כאשר ברקע ההיעדרות מתקיימת נסיבה שהיא מלחמה". לגבי חלק מסוגי המשתמטים (עריקי סדיר, בקו"ם ומילואים) אף נקבע נוהל בתקופת מלחמת חרבות ברזל לפיו יש להתאים את מדיניות ההעמדה לדין והענישה כלפי הנעדרים מן השירות.

האם הופעלו בעבר אמצעי האכיפה כלפי חרדים שהשתמטו ולא עמדו בחובה להתייצב?

אכן כן. בפרק הזמן הקצר שהיה בין ביטולו של חוק טל ועד לחקיקת הסדר אחר שכלל פטור לחרדים, החילה התביעה הצבאית על בני הישיבות את החובות הכלליות מכוח חוק שירות ביטחון. כך למשל, בן ישיבה שלא התייצב לגיוס על אף זימונו, נתפס כמי שהשתמט מחובת הגיוס וכמי שניתן לעוצרו בשל הפרת חוק השיפוט הצבאי – היעדר מן השירות שלא ברשות.

הצבא שראה בגיוס החיילים החרדים עד כה "משימה לאומית" שלעתים התגייס אליה בחשק ובמרץ ולעתים הזניח אותה כמעט כליל, צריך להתחיל להתייחס אל המלש"בים החרדים לא כמשימה חד-פעמית מחוץ לשורותיו אלא כחלק ממערך כוח האדם שלו. לא עוד פלוגה חרדית כפלוגה נוספת שלא מן המניין בגדוד וגדוד חרדי כגדוד נוסף שלא מן המניין בחטיבה (כמו שנהוג כיום), אלא בחלק משמעותי ומרכזי מבניין הכוח שיש לתכנן ולהיערך אליו. הצבא אינו יכול להסתפק במספר הראשוני של 4,800 חיילים ועליו לעשות מאמץ גדול להגדיל את יכולת הקליטה שלו עוד בשנת הגיוס 24. לו היה הצבא שולח מיידית צווי גיוס לכל ציבור חייבי הגיוס, היה בכך מענה נכון יותר לאתגרי השוויון והביטחון. כמו ביחס לאוכלוסיות אחרות, גם את כלל הצעירים החרדים יש לקרוא לתהליכי קליטה ומיון בגיל צעיר, ולהתאים להם מסלולים המאפשרים שמירה על אורחות חיים חרדיים יחד עם שירות המדינה והעם.